

Gibanje industrijske proizvodnje v nekaterih evropskih državah

V zadnjih letih je bilo mogoče ugotoviti v vseh evropskih državah splošni porast proizvodnje. Statistični podatki pa kažejo, da se je v l. 1956 kakor tudi v prvem polletju 1957 stopnja porasta industrijske proizvodnje v državah Zahodne Evrope nekoliko znižala. V nekaterih zahodnoevropskih državah je bila stopnja porasta zelo nizka, tako da se je začelo govoriti o težnjah k stagnaciji gospodarstva določenih držav.

Strokovnjaki regionalne komisije Organizacije združenih narodov v Ženevi so izdelali naslednji pregled gibanja industrijske proizvodnje v nekaterih evropskih državah.

Indeks industrijske proizvodnje 1953—1957 (1953 = 100)

Država	1954	1955	1956	1957	
				I. trim.	II. trim.
Avstrija	155	153	158	144	149
Belgija	106	116	122	127	127
Danska	106	112	111	119	115
Finska	114	127	130	142	134
Francija	111	121	134	139	145
Zah. Nemčija	112	129	159	145	147
Italija	109	118	128	153	155
Nizozemska	110	118	124	130	127
Norveška	109	117	122	125	126
Švedska	105	111	114	118	117
Anglija	108	144	113	113	116
Jugoslavija	115	134	147	151	165
Povprečno te države	109	120	125	129	131

Ta pregled gibanja industrijske proizvodnje kaže, da je bila dosežena najvišja stopnja porasta industrijske proizvodnje v Jugoslaviji. Znatno porast industrijske proizvodnje so zaznavali tudi v Avstriji. Izredno nagel napredek zahodnonemške industrije v povojnih letih se je začel zmanjševati v l. 1956. No, ne glede na to je stopnja porasta zahodnonemške industrije ostala še vedno med najvišjimi.

Sorazmerno hiter vzpon industrijske proizvodnje v zahodnoevropskih državah v prvih povojnih letih je bil omogočen s posredovanjem države. S tako obsežnim in daljnosežnim posredovanjem države v gospodarstvu pa se mnogi v vseh teh državah niso strinjali. Večinoma od začetka korejske vojne, a nato od prvih mesecev l. 1955, je prišlo do vrste poskusov, da bi posamezne ukrepe državnega posredovanja odpravili, da bi zožili obseg planiranja, zmanjšali stopnjo obdavčenja, posebno dobička itd. Ker so taki ukrepi zelo pogosto vodili k opuščanju načela politike popolne zaposlenosti, so redno naleteli na nasprotovanje delavcev. Stavke delavcev v vrsti zahodnoevropskih držav v zadnjih letih po svojem obsegu niso zastajale za tistimi v času krize od l. 1929 do l. 1933. V spopadu z realnim stanjem stvari, a predvsem z odporom delavcev, je prišlo do različnih kompromisnih odločitev. V nekaterih državah še naprej vztrajno poskušajo spremeniti sistem utvarjanja in usmerjanja gospodarstva.

V večini zahodnoevropskih držav je izvoz imel pomemben vpliv na gibanje gospodarske konjunktore industrijske proizvodnje. Vse pa kaže, da je bila domača kreditna politika eden izmed najvažnejših činiteljev v tem pogledu. V težnji, da bi zatrli inflacijske tendence in stabilizirali valuto, so se v vseh zahodnoevropskih

državah izvajali ukrepi, ki so vplivali na dvig obrestne mere in zoževanje obsega kredita. Naravno je, da so taki ukrepi vplivali na določeno zmanjšanje investicij, povečanje brezposelnosti, s tem pa tudi na splahnjevanje gospodarske konjunktore.

V naši državi se je po l. 1953 začelo obdobje hitrejšega industrijskega vzpona. Tako je v l. 1954 porasla naša industrijska proizvodnja za 14 odstotkov, v l. 1955 za 16 odstotkov, a v l. 1956 za 10 odstotkov. Izjemno nagel razvoj industrijske proizvodnje v minulih mesecih l. 1957 (za približno 18 odstotkov v prvi polovici letošnjega leta v primerjavi z enakim razdobjem lanskega leta) kaže, da so bili pri naš ustvarjeni pogoji za dolgoročni in stabilnejši napredek na tem proizvodnem področju.

S. B.

Cene in življenjski stroški po svetu in pri nas

V vsem povojnem razdobju se je v večini držav pogosto razpravljalo o stalnem porastu cen in življenjskih stroškov. Ponekod je šlo za manj ali bolj izražen inflacijski pritisk, a ponekod za inflacijo v pravem pomenu te besede.

Dejstvo je, da nobena država v sedanjem času ni zavarovana pred nevarnostjo porasta cen in življenjskih stroškov. Celo najbogatejše države z relativno najstabilnejšim gospodarstvom niso uspeli, da bi v povojnem razdobju popolnoma preprečile porast cen. Cene na debelo so se zvišale na primer v ZDA samo v l. 1956 za približno 4 odstotke, a cene na drobno za približno 2,5 odstotka. Dolar je bil že l. 1955 približno pod polovico svoje predvojnne vrednosti, medtem ko se je vrednost funta šterlinga znižala v l. 1954 in 1955 za približno 10 odstotkov, določenemu porastu cen pa se ni mogla izogniti niti Zahodna Nemčija. Porast cen in življenjskih stroškov v Franciji v vsem povojnem razdobju je bil zelo pereč, a tudi številne države Latinske Amerike imajo opravka s stalnim problemom naraščajoče inflacije. V spodnji tabeli objavljamo pregled gibanja življenjskih stroškov, ki so ga sestavili strokovnjaki regionalne go-

spodarske komisije OZN v Ženevi, dopolnjen s podatki iz publikacij mednarodnega monetarnega sklada.

Problem premagovanja porasta cen in življenjskih stroškov je zelo zapleten. V prvih povojnih letih je prevladovalo stališče, da blaga inflacija ne škoduje gospodarskemu razvoju in da je pri ostrem izvajanju deflacionističnih ukrepov, to je ukrepov za preprečevanje porasta cen, nevarnost, da se razvoj gospodarstva zavre, ali pa vsaj zmanjša naglica porasta. Sedaj nekatere razvite države zelo odločno poskušajo preprečiti porast cen, toda dosedanji rezultati kažejo, da so upi na uspeh zelo majhni.

Pri nas je v prvih letih prihajalo zaradi prehoda od sistema administrativnega uravnavanja cen k sorazmerno prostemu tržišču in zaradi nekaterih činiteljev izven gospodarstva, kakršni so bili sušna leta in posledice gospodarske blokade, večkrat do skokovitega porasta cen. Politika stabilizacije, ki smo jo odločno izvajali zlasti v l. 1956, je dala resne rezultate tako, da v l. 1957 v tem pogledu ne zastajamo za drugimi državami.

GIBANJE INDEKSA ŽIVLJENJSKIH STROŠKOV V NEKATERIH DRŽAVAH

1955 = 100

Država	December		Država	December	
	1955	1956		1955	1956
Avstrija	107	110	Anglija	110	115
Belgija	101	105	Jugoslavija	114	119
Danska	112	116	Izrael	121	129
Finska	98	115	Egipt	96	100
Zah. Nemčija	104	106	Indija	92	105
Grčija	125	126	Južna Koreja	258	314
Italija	107	112	Brazilija	149	188
Nizozemska	106	110	Mehika	139	126
Norveška	105	110	Čile	376	544
Švedska	107	111	Avstralija	105	111
Švica	102	104	ZDA	100	105
Turčija	127	159			